

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 14

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'

”אני הוי' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם
מארץ מצרים” (Numbers 15:41)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/14](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/14)

1 אני הי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים כו'. אני הי' אלקיכם. הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] בכל מקום שנאמר אני הי' פי' אני הוא שנאמן לשלם שכר.

"אני הי' אלקיכם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" וכו'. "אני הי' אלקיכם". והנה אמרו רבותינו ז"ל, שבכל מקום שנאמר "אני הי'", פירושו: אני הוא הנאמן לשלם שכר.

ולהבין ענין הכפל שכפל לומר ב' פעמים אני הוי' כו' ועוד מפני מה לא נזכר זה רק בציצית.

אך יש להבין את ענין הכפילות, שנאמר "אני הי'" פעמיים וכו'; ועוד, מדוע הדבר נזכר רק בפרשת ציצית.

אך הנה כתיב היום לעשותם היינו היום בעוה"ז ולמחר לקבל שכרם היינו בג"ע [בגן עדן] ותחיית המתים ועיקר קיבול השכר הוא לזמן התחייה.

אך הנה כתוב: "היום לעשותם", כלומר, היום, בעולם הזה; "ולמחר לקבל שכרם", כלומר, בגן עדן ובתחיית המתים. ועיקר קבלת השכר הוא בזמן התחייה.

2 וצ"ל מהו השכר והגמול שהנשמות היושבים בג"ע [בגן עדן] ומתענגים על הי' כמו נשמות האבות אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן וכיוצא בהם במה שיצטרכו להתלבש בגופים ולחיות ע"פ האדמה.

ויש להבין: מהו השכר והגמול לנשמות היושבות בגן עדן ומתענגות על הי', כגון נשמות האבות אברהם, יצחק ויעקב, משה ואהרן וכיוצא בהם, בכך שיצטרכו להתלבש בגופים ולחיות על פני האדמה?

גם מפני מה יש חילוקי מדרגות ג"ע [גן עדן] עליון וג"ע [וגן עדן] תחתון ויש כמה עליות עילוי אחר עילוי ותחיית המתים הוא בשוה לכל ישראל כמאמרם כל

ועוד: מדוע יש דרגות שונות בגן עדן, גן עדן העליון וגן עדן התחתון, וכן עליות רבות, מדרגה אחר מדרגה, ואילו תחיית המתים שווה לכל ישראל, כפי שאמרו [חז"ל]: "כל

ישראל יש להם חלק לעוה"ב [לעולם הבא] רק ואלו שאין להם חלק כו' הכופר בתח"ה [בתחיית המתים] מדה כנגד מדה הוא כפר כו'.

ישראל יש להם חלק לעולם הבא", מלבד "ואלו שאין להם חלק" וכו', "הכופר בתחיית המתים": מידה כנגד מידה, "הוא כפר" וכו'.

3 והנה בברכת המצות תיקנו לומר אשר קדשנו במצותיו כו' פי' אשר הוא לשון תענוג ואושר

והנה, בברכה על המצוות תיקנו [חכמים] לומר: "אשר קדשנו במצוותיו" וכו'. פירוש "אשר" הוא לשון תענוג ואושר,

וכמו באשרי כו' והוא מקור המצות שמשם הם נמשכים [ועמ"ש מזה בד"ה ואהיה אצלו אמון].

כמו "באשרי" וכו'. וזהו מקור המצוות, שממנו הן נמשכות. [וראו מה שנכתב על כך במאמר הפותח במילים "ואהיה אצלו אמון"].

והענין כי הנה התענוג נמצא בכל גשמיות שבעולם השפל וכמו שאנו רואים שיש בחיי תענוג בכל חושי הנפש ראייה שמיעה ריח דבור וכמה מיני תענוגים יש בראיה מצוירים ומראות כו'

והענין הוא כך: תענוג מצוי בכל דבר גשמי שבעולם השפל. אנו רואים שיש בחינה של תענוג בכל חושי הנפש: ראייה, שמיעה, ריח ודיבור; וכמה מיני תענוג יש בראיה, מצוירים וממראות וכו';

וכן בשמיעה מקול ערב כו' וכן חוש הטעם חיך יטעם אוכל כו' מתוק הוא לנפש וכה"ג [וכהאי גוונא] יש בחיי תענוג בכל חומר הגשמי שבעולם והוא בחיי פסולת התענוג העליון

וכן בשמיעה, מקול נעים וכו'; וכן בחוש הטעם — החך טועם מאכל וכו', "מתוק הוא לנפש". וכיוצא בזה יש בחינה של תענוג בכל חומר גשמי שבעולם, וזהו בחינת הפסולת של התענוג העליון.

והנה באמת בחינת התענוג הגשמי הוא נמשך מבחינת התענוג הרוחני ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה כו'

והנה, באמת בחינת התענוג הגשמי נמשכת מבחינת התענוג הרוחני, על דרך מאמר רבותינו ז"ל: "אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה" וכו'.

והרי מתיקת העשב נמשך ונולד מן המזל המכה ומגדלו ובאמת הוא רק פסולת מתענוג אלקות שהנשמות נהנין ומתענגין מזיו השכינה שהוא נפלא כו'

הרי שמתיקות העשב נמשכת ונולדת מן המזל המכה בו ומגדל אותו. ובאמת, אין היא אלא פסולת מן התענוג שבאלקות, שממנו הנשמות נהנות ומתענגות מזיו השכינה, שהוא נפלא וכו'.

כי העוה"ז הוא עולם השפל שהאלקות הוא בהעלם והסתר גדול עד"מ קליפת הפרי שמסתרת לפרי כך העוה"ז ומלואו מסתיר חיות אלקי ונראה הכל ליש ודבר.

כי העולם הזה הוא העולם השפל, שבו האלקות נסתרת ונעלמת בהסתר גדול. הדבר דומה לקליפת הפרי המסתירה את הפרי; כך העולם הזה וכל אשר בו מסתירים את החיות האלקית, והכול נראה כמציאות וכדבר [בפני עצמו].

4 ועי' לעתיד לבא כתיב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וכתיב גי' השמים החדשים והארץ החדשה

אשר אני עושה ועל שמים דכעת כתיב כי שמים כעשן נמלחו כו'

לכן נאמר על העתיד לבוא: "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ"; ונאמר גם: "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה". ואילו על השמים של עכשיו נאמר: "כי שמים כעשן נמלחו" וכו'.

וכל בחי' התענוג שבו הוא מבחי' פסולת התענוג העליון כנ"ל והוא מה שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם

לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דתענית ד"י [די יסודות] ע"א)

וכל התענוג שבו הוא מבחינת פסולת התענוג העליון, כפי שהוזכר לעיל. ועל כך אמרו חז"ל (בפרק הראשון של תענית, דף י ע"א):

ח"ל [חוץ לארץ] שותה מתמצית א"י [ארץ ישראל] וזהו מ"ש וכל קרבי את שם קדשו כו' (בתלים ס"י ק"ג)

"חוץ לארץ שותה מתמצית ארץ ישראל". וזהו [פירוש] מה שנאמר: "וכל קרבי את שם קדשו" וכו' (בתהלים, פרק ק"ג).

והיינו שיש מלאכים הנק' קרביים שמבררים השפעת התענוג ועד"מ הקרביים באדם שבהם יתברר

המאכל והמוכחר שנתברר נעשה ממנו דם בלב ומחיה את הגוף והפסולת נדחה לחוץ ככה למעלה

כלומר, יש מלאכים הנקראים "קרביים", שמבררים את השפע של התענוג. לשם המחשה, הקרביים שבאדם, שבהם מתברר המזון: מן החלק המוכחר שהתברר נעשה דם בלב, והוא מחיה את הגוף, ואילו הפסולת נדחית החוצה. כך גם למעלה,

יש מלאכים המבררי' [המבררים] השפעת התענוג הפנימי נמשך בג"ע [בגן עדן] והפסולת נמשך ע"י

השתלשלות בהמזלות ומשתלשל למטה להתלבש בענינים גשמיים כסף וזהב כו' וזהו שנאמר יאר הי'

פניו אליך כו' היינו מפנימיות תענוג עליון שמאיר בתורה ומצות.

יש מלאכים שמבררים את השפע של התענוג: הפנימיות נמשכת לגן עדן, ואילו הפסולת נמשכת, באמצעות

השתלשלות, אל המזלות, ומשתלשלת עוד למטה ומתלבשת בדברים גשמיים, כגון כסף וזהב וכו'. וזהו שנאמר:

"יאר הוי' פניו אליך" וכו', כלומר, מפנימיות התענוג העליון המאירה בתורה ובמצוות.

5 ועיין מענין וכל קרבי בזה"א [בזהר חלק א] לך לך דפ"ז [דפרק ז'] ע"א ובפרדס ערך קרביים, וזהו שארז"ל

[שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] ברי' [ברבי] עקיבא כשראה כרך גדול של רומי מלא' [מלאה] כל טוב

ועיינו בענין "וכל קרבי" בזהר, חלק א, לך לך, דף פ"ז ע"א, ובפרדס, בערך "קרביים". וזהו שאמרו חז"ל על רבי

עקיבא: כשראה כרך גדול של רומי מלא כל טוב,

ובשלוח גדולה שחק ואמר אם לעובדי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה כו' כי מזה דוקא יכולים להכיר איך שלגדולתו אין חקר ממש

ובשלוח גדולה שחק ואמר: "אם לעובדי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה" וכו'. דווקא מכך אפשר להכיר ש"לגדולתו אין חקר" ממש:

כי אם פסולת תענוג עליון שירד ונפל בקליפות הוא גדול כ"כ [כל כך] על אחת כו"כ [כמה וכמה] לעושי רצונו פנימיות תענוג העליון המאיר בתורה ומצות שהוא רב ועצום כו' [ועמ"ש ע"פ וישב יעקב וע"פ ויהי בשלח פרעה].

שכן אם פסולת של תענוג עליון, שירדה ונפלה בקליפות, גדולה כל כך, על אחת כמה וכמה לעושי רצונו: פנימיות התענוג העליון, המאירה בתורה ובמצוות, שהיא רבה ועצומה וכו'. [ועיינו במה שנכתב על הפסוק "וישב יעקב" ועל הפסוק "ויהי בשלח פרעה"].

אך מה שאפשר להן להגיע יניקה ושפע מתענוג העליון לעובדי רצונו ית' ויהיה איך שיהיה אפילו מפסולת תענוג שבו הוא כמאמר שלמה המלך ע"ה [עליו השלום] שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך. אך כיצד ייתכן שהשפע והיניקה מן התענוג העליון יגיעו אל עובדי רצונו יתברך, יהיה הדבר באיזה אופן שיהיה, אפילו מפסולת התענוג שבו? על כך אמר שלמה המלך עליו השלום: "שממית בידיים תתפש והיא בהיכלי מלך".

6 ועיינן ברכות פ' תולדות ס"פ ס"ו. כחשכה כאורה ותכלית ירידה זו הוא כמ"ש כיתרון האור מן החשך דוקא [ע"י] בזהר ס"פ תצוה דקפ"ז סע"א [סוף עמוד א] ובפ' תזריע דמ"ז ע"ב].

ועיינו במדרש רבה, פרשת תולדות, בסוף פרשה ס"ו. "כחשכה כאורה". ותכלית הירידה הזאת היא כפי שכתוב: "כיתרון האור מן החושך" — דווקא. [ראו בזהר, בסוף פרשת תצוה, דף קפ"ז ע"א, ובפרשת תזריע, דף מ"ז ע"ב].

והיינו ע"ד מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] בכל לבבך בשני יצריך וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום שבעלי תשובה עומדין כו' כי מן ההיפוך דוקא עד"מ שמתחלה נהנה מתענוגי עוה"ז תהיה אח"כ הצעקה יותר גדולה בחילא יתיר

והיינו על דרך מאמר רבותינו ז"ל: "בכל לבבך" — בשני יצריך, וכמאמר רבותינו ז"ל: "במקום שבעלי תשובה עומדין" וכו'. כי דווקא מן ההיפוך, למשל, כאשר בתחילה נהנה אדם מתענוגי העולם הזה, אחר כך תהיה זעקתו גדולה יותר, "בחילא יתיר" — בכוח גדול יותר,

והוא בחיי מאדך בלי גבול וז"ש [וזהו שכתוב] נפשי אויתיך בלילה בעוה"ז שדומה ללילה בחיי חושך משם יהיה יתרון אור בבחי' אהבה רבה הנ"ל [וגם כמ"ש במ"א שיש שני מיני תענוג לפני המלך. האחד בעשיית המצות.

והיא בחינת "מאודך" — בלי גבול. וזהו שכתוב: "נפשי אויתיך בלילה": בעולם הזה, הדומה ללילה, לבחינת חושך, משם יבוא יתרון האור בבחינת האהבה רבה שהוזכרה לעיל. [וגם כפי שמוסבר במקום אחר, שיש שני מיני תענוג לפני המלך. הראשון הוא בעשיית המצות.

7 והשני כשרואה את בנו בא מרחוק שיש זמן רב אשר לא ראהו וכראות המלך את בנו נתמלא חדוה ותענוג וכך הנמשל בענין התשובה כו'

השני הוא כשהמלך רואה את בנו בא מרחוק, לאחר זמן רב שלא ראה אותו; וכשהמלך רואה את בנו הוא מתמלא שמחה ותענוג. כך גם בנמשל, בעניין התשובה וכו'.

ע"ש ועד"ז הוא ענין ירידת התענוג עליון למטה בשבה"כ [בשבירת הכלים] שמזה יומשך אח"כ בחינת התענוג השני ע"י התשובה כו'

ראה שם. ובאותו אופן, עניין ירידת התענוג העליון למטה בשבירת הכלים הוא שממנה יימשך לאחר מכן התענוג השני, באמצעות התשובה וכו'.

וזהו ירידה צורך עליה] ולמעלה ג"כ האופנים ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים הרי סבת הרעש הזה של האופנים הוא דייקא מצד הסתר האלקות משא"כ השרפים דאימא מקננא בכורסיא כו' וזהו ירידה צורך עליה. וגם למעלה, "והאופנים ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים". נמצא שהסיבה לרעש הזה של האופנים היא דווקא הסתר האלקות. לא כך אצל השרפים, שכן "אימא מקננא בכורסיא" וכו',

שהוא בחיי גילוי אור א"ס המתגלה להיות מושג בעולם הבריאה ושם מעמד השרפים וע"כ הם עומדים בלי רעש ואומרים קדוש שמשיגים איך

שהיא בחינת גילוי אור אין סוף, המתגלה באופן שניתן להשיגו בעולם הבריאה, ושם מקומם של השרפים. לכן הם עומדים בלי רעש ואומרים "קדוש", משום שהם משיגים כיצד

שהוא ית' קדוש ומובדל כמ"ש אני הו"י לא שניתני שאין שינוי בעצמותו כלל בין קודם בריאת העולם ובין לאחר בריאת העולם לפי שמקור חיות כל העולמות הוא

הוא ית' קדוש ומובדל, ככתוב: "אני הו"י לא שניתני" — אין שינוי כלל בעצמותו, בין קודם בריאת העולם ובין לאחר בריאת העולם, משום שמקור החיות של כל העולמות הוא

רק הארה ממנו בלבד ונקי אור א"ס עד"מ אור השמש שאינו פועל שינוי כלל כו'

רק הארה ממנו בלבד, והיא נקראת אור אין סוף. דרך משל, אור השמש, שאינו פועל בו שום שינוי כלל וכו'.

ומ"ש בספרים כח הפועל בנפעל כו' הוא למטה בבחי' עשי' [עשיה] שנקי פעול כידוע [וכמ"ש במ"ח

ובסידור האריז"ל [האר"י זכרנו לברכה] בפ"י וידע כל פעול

ומה שכתוב בספרים "כח הפועל בנפעל" וכו', אמור למטה, בבחינת עשיה, שנקראת "פעול", כידוע. [וכמו שכתוב

במשנת חסידים ובסידור האריז"ל, בפירוש "וידע כל פעול"

כי אתה פעלתו בתפלת ר"ה [ראש השנה] ועמ"ש בפ' יתרו בד"ה בחדש השלישי בפ"י על כל שבח מעשה

ידיך].

כי אתה פעלתו, בתפילת ראש השנה; וראה מה שכתוב בפרשת יתרו, בדיבור המתחיל "בחדש השלישי", בפירוש

"על כל שבח מעשה ידיך".]

אמנם האופנים וחיות הקדש שהם בעולמות שלמטה מבחי' כורסיא שאין שם גילוי אלקות בהשגה כ"כ

[כל כך] הם ברעש גדול [ועמ"ש

אולם האופנים וחיות הקודש, המצויים בעולמות שמתחת למדרגת הכיסא, שבהם אין גילוי האלקות ניכר כל כך

בהשגה, נתונים ברעש גדול. [ועיינו במה שנכתב

מזה בש"ש [בשיר השירים] בד"ה שחורה אני ונאווה] ועד"מ הצעקה בחילא יתיר וזהו שהתקינו שתים

לפניה דהיינו קודם ק"ש [קריאת שמע] אחד ואהבת להיות בבחי' רעש כו':

על כך בשיר השירים, בדיבור המתחיל "שחורה אני ונאווה". ועל דרך משל, זו הצעקה "בחילא יתיר", בכוח גדול

יותר. וזהו הטעם שתיקנו "שתיים לפניה", כלומר לפני קריאת שמע — את ברכת "אחד" ואת "ואהבת" — כדי

להיות בבחינת רעש וכו'.

8 ב והנה באתערותא דלתתא בחי' רעש נמשך מלמעלה שער ויש שער בשין ימין ויש שער בשמאל שער

בימין היינו כמ"ש זה השער לה'.

ב. והנה, על ידי אתערותא דלתתא בבחינת רעש, נמשכת מלמעלה בחינת שער: יש שער בשי"ן ימנית, ויש שער

בשי"ן שמאלית. שער בשי"ן ימנית הוא כמו שכתוב: "זה השער לה'".

ובשמאל הוא כמ"ש ושער רישי' [רישיה] כעמר נקא פי' עד"מ השערות שגידולי [שגידולם] הוא מן המוח אבל הוא הארה חיצונית ממנו עד שבהחתך השערה ממנו אינו מרגיש במוח

ובצד שמאל, כמו שכתוב: "ושער ראשו כעמר נקא". כלומר, בדרך משל, השערות צומחות מן המוח, אך הן הארה חיצונית ממנו, עד שכאשר גוזרים שערה, הדבר אינו מורגש במוח.

וכך למעלה התורה נקראת בשם בחי' שערות כמ"ש קווצותיו תלתלים תילי תילים של הלכות כי אורייתא מחכמה נפקת והמשכה זו מענג העליון מקור כל התענוגים נקי' שערה

כך גם למעלה, התורה נקראת בחינת "שערות", כמו שכתוב: "קווצותיו תלתלים" — "תילי תילים של הלכות". שהרי "אורייתא מחכמה נפקת", והמשכה זו מן התענוג העליון, מקור כל התענוגים, נקראת שערה.

כי מקור התענוג הוא בחי' עצמותו ית' ואינו עד"מ התענוג שלמטה באדם שמתענג מאיזה דבר שמקבל ממנו התענוג ואפילו תענוג הנשמות בעוה"ב [בעולם הבא] הרי הם נהנין ומקבלים הענג מזיו השכינה כו' כי מקור התענוג הוא בחינת עצמותו יתברך. אין זה דומה, למשל, לתענוג של אדם למטה, שמתענג מדבר כלשהו שממנו הוא מקבל את התענוג; וגם הנשמות בעולם הבא נהנות ומקבלות את התענוג מזיו השכינה וכו'.

משא"כ בו ית' שאין לך דבר שחוץ ממנו והוא המדע כו' ובחי' התענוג שבו היינו בחי' עצמיות התענוג שהוא עצמו בחי' תענוג וזהו שנקי' מקור התענוגים כי הוא מקור לכל בחי' התענוגי' [התענוגים] שלמטה. אך לא כן אצלו יתברך, שאין דבר מחוץ לו, והוא הדעה וכו'. התענוג שבו הוא בחינת עצם התענוג, שהוא עצמו בחינת תענוג. ולכן הוא נקרא מקור התענוגים, כי הוא המקור לכל בחינות התענוג שלמטה.

9 ואמנם גילוי והמשכת התענוג משם הוא ע"י צמצום שמתצמצמ' [שמתצמצמת] התענוג להיו' [להיות] מאיר בחכמת התור' [התורה] וזהו שנקרא בחי' שערות עד"מ בחי' צמצום חיות המוחין בשערה כו'.

אולם גילוי התענוג והמשכתו משם נעשים באמצעות צמצום: התענוג מצטמצם כדי להאיר בחכמת התורה. זהו הנקרא, בדרך משל, בחינת "שערות" — בחינת צמצום החיות שבמוחין לשערה וכו'.

וזהו ג"כ ענין תענוג הנשמות בגי'ע [בגן עדן] שהוא ג"כ מהשגת התורה כו' כנודע שבגי'ע [שבגן עדן] התחתון הוא הלימוד פנימית של התורה הנגלית לנו וגי'ע [וגן עדן] העליון רזא דרזין כו' וכי' [וכל זה] הוא בחי' שער רישי' [רישיה] כו' וכנודע

וזהו גם ענין התענוג של הנשמות בגן עדן, שנובע אף הוא מהשגת התורה וכו'. כידוע, בגן עדן התחתון לומדים את הפנימיות שבתורה הגלויה לנו, ובגן עדן העליון — "סוד הסודות" וכו'. כל זה הוא בחינת "שער רישיה" וכו', כידוע.

אמנם המצות שהם יותר נעלות דהיינו שנמשכים מעצמיות התענוג שלמעלה מגילוי התענוג המתמצם ע"י שערות ונמשך בחכמה וכמ"ש מרב כל פ"י למעלה מתענוג האלקי

אולם המצוות נעלות יותר, כלומר, הן נמשכות מעצם התענוג, שלמעלה מגילוי התענוג המצטמצם באמצעות "שערות" ונמשך בחכמה. וכמו שנאמר "מרב כל", כלומר, למעלה מהתענוג האלקי

שהוא ג"ע [גן עדן] העליון שהוא בחי' צמצום ביו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא] כו' (ועמ"ש מזה בד"ה מנורת זהב כולה ובד"ה ואתה תצוה את בני ישראל)

שהוא גן עדן העליון, שהוא בחינת צמצום: "כ"י נברא העולם הבא" וכו'. [ועיין כמה שנכתב על כך במאמר המתחיל "מנורת זהב כולה", ובמאמר המתחיל "ואתה תצוה את בני ישראל".]

ועליהם הוא שנאמר לבושי [לבושין / לבושים] כתלג חיור וכנודע שהמצות נקראים לבושים פ"י עד"מ הלבוש שמעלים ומסתיר את האדם המלוכש בו כך שורש המצות הוא מבחי' מקור התענוגים שהוא בבחי' העלם ואינו מתגלה בבחי' חכמה והשגה כו'

ועליהם נאמר "לבושיה כתלג חיור", וכידוע, המצוות נקראות "לבושים". כלומר, בדרך משל, לבוש מסתיר ומכסה את האדם הלוכש אותו; כך גם שורש המצוות הוא בבחינת מקור התענוגים, המצוי בהעלם ואינו מתגלה בבחינת חכמה והשגה וכו'.

אבל הוא נמשך ע"י מצות מעשיות כי תרי"ג מצות דאורייתא עם שבע מצות דרבנן עולה תר"ך והם תר"ך עמודי אור עד"מ העמוד שמחבר כו'

אלא שהוא נמשך באמצעות המצוות המעשיות. שהרי תרי"ג מצוות התורה, בצירוף שבע המצוות מדרבנן, הן תר"ך, והן תר"ך עמודי אור; בדרך משל, עמוד המחבר וכו'.

והיינו משום דנעוץ סופן בתחלתן וע"י קיום המעשה יכולים להמשיך ממקור התענוגים שהוא מה שאינו מתגלה בחכמה.

והיינו משום ש"נעוץ סופן בתחלתן", ובאמצעות קיום המעשה אפשר להמשיך ממקור התענוגים, שאינו מתגלה בחכמה.

10 וזהו ענין הקרבנות שהקרבת בהמה גשמיות מכפר על חטא האדם דכתיב אדם ובהמה תושיע הי' וכתוב והם הביאו את קרבנם לפני הי'.

וזהו ענין הקורבנות: הקרבתה של בהמה גשמית מכפרת על חטאו של האדם, כמו שכתוב: "אדם ובהמה תושיע הי'", וכן כתוב: "והם הביאו את קורבנם לפני הי'".

כי חלק הי' עמו וכשפוגם וחוטא הוא פוגם בשם הוי' עצמו כי הוי' היינו שמהוה ועיי' החטא הוא ממשיך חיות המהוה למקום שאינו ראוי והכפרה על זה הוא מבחיי לפני הוי'

כי "חלק הי' עמו"; וכאשר אדם פוגם וחוטא, הוא פוגם בשם הוי' עצמו. שהרי הוי' פירושו שהוא מהוה, ועל ידי החטא האדם ממשיך את החיות המהוה למקום שאינו ראוי לכך. הכפרה על כך באה מבחינת "לפני הוי'",

שהם ייג מדות הרחמים נושא עון כו' וא"א להמשיך ולעו רר מבחיי זו זולת עיי' הקרבת בהמה גשמיות דוקא משום דנעוץ סופן כו'

שהיא ייג מידות הרחמים, "נושא עוון" וכו'. אי אפשר להמשיך ולעורר מדרגה זו אלא באמצעות הקרבת בהמה גשמית דווקא, משום ש"נעוץ סופן" וכו',

כידוע הכלל דכל הגבוה יותר בירידתו למטה הוא נשפל יותר וכמו כן הבהמה שהיא למטה נמוכה במדרגה מן האדם

כידוע הכלל, שככל שדבר נעלה יותר, כך ירידתו למטה מביאה אותו לשפלות גדולה יותר. כך גם הבהמה, שנמצאת למטה ממדרגת האדם,

שהוא בחיי מדבר הוא הוראה על עוצם רוממות שרשה למעלה רק שנפלה למטה עיי' שבה"כ [שבירת הכלים] והיינו כי הבהמה היא למטה מן הדעת

שהוא בחינת מדבר: הדבר מעיד על עוצם הרוממות של שורשה למעלה, אלא שהיא נפלה למטה בעקבות שבירת הכלים. כלומר, הבהמה נמצאת למטה מן הדעת,

אבל שרשה הוא מלמעלה מן הדעת ועמ"ש מזה ע"פ וידבר משה אל ראשי המטות כו'.

אבל שורשה הוא למעלה מן הדעת. וראו מה שנכתב על הפסוק "וידבר משה אל ראשי המטות" וכו'.

11 ואמנם עיי' הקרבתה עייג [על גבי] המזבח הוא מעורר וממשיך מבחיי שלפני הוי' כו'.

אולם, באמצעות הקרבתה על המזבח, מעוררים וממשיכים מן הבחינה שהיא "לפני הוי'" וכו'.

וכמו כן במצות הצדקה כתיב והיה מעשה הצדקה שלום וענין השלום ידוע מענין עושה שלום במרומיו בין שר של מים ובין שר של אש כו'

כך גם במצוות הצדקה נאמר: "ומעשה הצדקה שלום". עניין השלום ידוע מן הכתוב "עושה שלום במרומיו" — בין שר המים ובין שר האש וכו'.

דהיינו ע"י גילוי ההארה שלמעלה מההשתלשלות וכמו כן כל משפיע ומקבל הם ב' הפכים וע"י הצדקה עושה שלום וזהו בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה כו'

כלומר, באמצעות גילוי ההארה שלמעלה מההשתלשלות. כך גם המשפיע והמקבל הם שני הפכים, ובאמצעות הצדקה עושים שלום. וזהו "בפמליה של מעלה ובפמליה של מטה" וכו'.

והפ"י של לבושי [לבושין / לבושים] כתלג חורר היינו עד"מ השלג שהוא מחלקי [מחלקים] מקובצי [מקובצים] ונקפים מעט מעט עד שנעשה רב כו' כך בצדקה כתיב וילבש צדקה כו'

ופירוש "לבושיו כתלג חורר" הוא, בדרך משל, השלג, שנוצר מחלקיקים המתקבצים וקופאים מעט מעט, עד שנעשית מהם מסה גדולה וכו'. כך גם נאמר על הצדקה: "וילבש צדקה" וכו'.

כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול וכן הוא בכל המצות מעשיות שמכמה ביחד נעשה לבוש א' והוא עד"מ הלבוש שהוא מכמה חתיכות בגד:

"כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול". כך הוא גם בכל המצוות המעשיות: רבות מהן מצטרפות יחד ונעשה מהן לבוש אחד. וזה, בדרך משל, בדומה ללבוש העשוי מפיסות בד רבות.

12 ג והנה מצות ציצית היא שקולה כנגד כל המצות וכנודע ג"כ דציצית בגימ' [בגימטריא] ת"ר [תנו רבנן] ועם ח' חוטי' וה' קשרים תרי"ג

ג. מצוות ציצית שקולה כנגד כל המצוות. וכידוע גם, ערכה המספרי של המילה "ציצית" הוא 600, ועם שמונת החוטים וחמשת הקשרים מתקבל מניין תרי"ג.

והענין כי בציצית יש מב' בחי' הנ"ל לבושי [לבושין / לבושים] ושער רישי [רישיה] כי הטלית עצמו פריסא דמלכא הוא בחי' לבושיה ובפ"ק [ובפרק קמא] דר"ה [דראש השנה] (די"ז ע"ב)

הענין הוא שבציצית יש משתי הבחינות שהוזכרו לעיל: "לבושיו" ו"שער ראשו". הטלית עצמה, שהיא "פריסא דמלכא" — פרוכת המלך — היא בחינת "לבושיו". ובפרק הראשון של ראש השנה (דף י"ז ע"ב):

מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור כ' [כתב] מהרש"א [מהרש"א] בח"א [בחלק א'] וז"ל [וזה לשונו] ובספר ישן מחכמת המקובלים מצאתי וז"ל [וזה לשונו] נתעטף הקב"ה באות'

"מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח צבור". כתב המהרש"א בחידושי אגדות, ואלה דבריו: "ובספר ישן מחכמת המקובלים מצאתי, ואלה דבריו: 'נתעטף הקב"ה באותה

טלית לבנה שנתעטף בברייתו של עולם שעליו נאמר עוטה אור כשלמה שמבהיק מסוף העולם ועד סופו כו' עכ"ל [עד כאן לשונו] ועמ"ש בת"א [בתורה אור] בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות.

טלית לבנה שנתעטף בה בברייתו של עולם, שעליה נאמר: "עוטה אור כשלמה", והיא מבהיקה מסוף העולם ועד סופו וכו". עד כאן לשונו. וראו מה שכתוב בתורה אור, בביאור הפסוק "יביאו לבוש מלכות".

13 ועמ"ש מענין לכושיה כתלג בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר והציצית הם בחי' שערות כי ל"ב חוטין הם ל"ב נתיבות החכמה פי'

ועיינו במה שנכתב בעניין "לבושו כשלג" בביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר". הציצית הן בחינת "שערות", שכן שלשים ושלשים החוטין הם שלשים ושלשים נתיבות החכמה. כלומר:

עד"מ הנתיב שבהם עוברים ממקום למקום כך למעלה יש בחי' נתיבות שבהם נמשכו שפע התענוג בחכמה והוא בחי' שערות עליונות וכנ"ל בענין שער רישי' [רישיה] כו'

בדומה לשביל שבו עוברים ממקום למקום, כך גם למעלה יש בחינות של נתיבות, שבהן נמשכת השפעת התענוג אל החכמה. זוהי בחינת השערות העליונות, כפי שנזכר לעיל בעניין "שער רישיה" וכו'.

וזהו שנאמר בציצית למען תזכרו ועשיתם פי' שתהיו בחי' דכר שהוא בחי' משפיע כי בלא זה הרי כנ"י [כנסת ישראל] בחי' מקבל ואל אישך תשוקתך

וזהו שנאמר בציצית: "למען תזכרו ועשיתם" — כלומר, שתהיו בבחינת זכר, שהיא בחינת משפיע. שכן בלעדי זאת, כנסת ישראל היא בבחינת מקבל, ככתוב: "ואל אישך תשוקתך".

אבל עיי' תהיו בחינת דכר משפיע דהיינו שימשיכו אור א"ס ב"ה בתורה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על פסוק תורה צוה לנו משה מורשה כו' אל תקרי מורשה אלא מאורסה שהתורה נק' כלה והעוסק בתורה נק' בעל תורה

אבל על ידי כך תהיו בבחינת זכר משפיע, כלומר, תמשיכו אור אין סוף ברוך הוא אל התורה. וכמאמר חז"ל על הפסוק "תורה צוה לנו משה מורשה" וכו': "אל תקרי מורשה אלא מאורסה", שהרי התורה נקראת כלה, והעוסק בתורה נקרא בעל תורה,

כמאמר הזהר מארי דאורייתא והיינוע"ד [והיינו על דרך] מ"ש במעיין החכמה דוד המלך ע"ה [עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה עם קוב"ה [קודשא בריך הוא] שהיה ממשיך השראת אור א"ס בחכמה וזהו פי' עוסק בתורה לשמה לשמה ממש לשם התורה עצמה.

כמאמר הזוהר: "מארי דאורייתא", בעלי התורה. וזהו על דרך מה שכתוב במעיין החכמה: דוד המלך עליו השלום היה מחבר את התורה שלמעלה עם הקדוש ברוך הוא, שכן היה ממשיך את השראת אור אין סוף בחכמה. וזהו פירוש "עוסק בתורה לשמה" — לשמה ממש, לשם התורה עצמה.

14 והיינו ע"ד הנ"ל בענין רעש ושער שמבחי' רעש נעשה שער ויש שער בימין זה השער להוי' לכניסה ויציאה שהמלך בעצמו יוצא ומתגלה ושער בשמאל שער ריש' [רישיה] כעמר כו'

וזה על דרך מה שנאמר לעיל בענין רעש ושער: שמבחינת הרעש נעשה שער. יש שער בימין — "זה השער להוי'", לכניסה וליציאה, שבהן המלך עצמו יוצא ומתגלה; ויש שער בשמאל — "שער ראשו כעמר" וכו'.

והוא מ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני [ועמ"ש בפ' מקץ גבי ענין מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל שמזוזה היא בחי' המצות והיא בימין

וזהו מה שכתוב: "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני". [ועיינו במה שכתוב בפרשת מקץ בענין "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל": המזוזה היא בחינת המצוות, והיא בימין,

וזהו בענין שער בימין ונר חנוכה היא המשכת התורה והיא משמאל וזהו בענין ושער רישיה שהוא שער בשמאל וע' מ"ש בביאור ע"פ מארז"ל [מאמר רכותינו זכרונם לברכה] בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע כו'].

וזה בדומה לענין השער שבימין; ונר חנוכה הוא המשכת התורה, והוא בשמאל, וזה בדומה לענין "ושער ראשו", שהוא שער שבשמאל. ועיינו במה שכתוב בביאור על מאמר חז"ל: "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע" וכו'.

15 ובתחלה אמר ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כו' כי כל דבר שמשותקק אליו הוא נק' בחי' נוק' [נוקבא] ומקבל ואז נק' בחי' זונה דהיינו שיחפץ בתענוגים גשמיים

ובתחילה נאמר: "ולא תתורו" וכו', "אשר אתם זונים" וכו'. שכן כל דבר שאדם משותקק אליו הופך אותו לבחינת נוקבא, למקבל; ואז הוא נקרא בחינת זונה, כלומר, שהוא חפץ בתענוגים גשמיים,

ואזי לא יוכל לקבל מתענוג העליון ומכ"ש [ומכל שכן] שלא יוכל להיות בחי' דכר [ועמ"ש מזה בד"ה והיה לכם לציצית] משא"כ כאשר ולא תתורו וכו' אזי תזכרו ועשיתם כו' וד"ל [ודי למבין].

ואז לא יוכל לקבל מן התענוג העליון, וכל שכן שלא יוכל להיות בבחינת זכר. [ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "והיה לכם לציצית"]. אבל כש"לא תתורו" וכו', אזי "וזכרתם ועשיתם" וכו'. וד"ל.

16 ועתה יובן ענין אני הוי' אלקיכם אני אותיות אי"ן והוא ע"ד מ"ש היש בה עץ אם אין [וע' בזהר שלח

דקנ"ח ב' ובפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] שם] פ"י עץ הוא מלשון עצה והוא בבחי' חכמה שנק' עצה ותושיה

עתה יובן עניינו של "אני הוי' אלקיכם". אותיות המילה "אני" הן אותיות "אי"ן, וזה על דרך הכתוב: "היש בה עץ אם אין" [ועיינו בזהר שלח, דף קנ"ח ע"ב, ובפירוש הרמ"ז שם]. פירוש: "עץ" הוא מלשון "עצה", והוא בחינת חכמה, שנקראת "עצה ותושיה",

כי העצה הוא התחכמות והשגות דבר מה ופ"י אם אין היינו בחי' האין שמשם תמצא בחי' החכמה והוא בחי' סתימו דכל סתימין ואינו בגדר תפיסא והשגה

כי עצה היא שיקול דעת מתוך חכמה והבנת עניין כלשהו. ופירוש "אם אין" הוא בחינת האין, שממנה נמצאת בחינת החכמה; והיא בחינת "סתימו דכל סתימין", ואינה בגדר תפיסה והשגה.

ואמנם הוי' הוא בחי' השתלשלות יו"ד צמצום הי"א התפשטות כו' והיינו ע"י בחינת צמצום כנודע ואעפ"כ [ואף על פי כן] אמר אני הוי' שבחי' אני הוא ממש בחי' הוי'

אולם הוי' היא בחינת השתלשלות: היו"ד היא צמצום והה"א היא התפשטות וכו'; כלומר, הדבר נעשה באמצעות בחינת צמצומים, כידוע. ואף על פי כן נאמר "אני הוי'" — שבחינת אני היא ממש בחינת הוי',

כי הצמצום וההסתרה אינו אלא בערכינו שוכני מטה אבל אצלו ית' כולא חד ממש בלא פרודא וזהו אשר הוצאתיך מארץ מצרים

כי הצמצום וההסתרה אינם אלא ביחס אלינו, שוכני מטה; אך אצלו יתברך הכול אחד ממש, ללא פירוד. וזהו "אשר הוצאתיך מארץ מצרים",

כי העוה"ז בכלל נק' מצרים ע"ש [על שם] המצרים וגבולים שהוא מוגבל מן הארץ לרקיע ת"ק שנה וע"י היציאה ממצרים וגבולין הללו דהיינו כנ"ל בענין הרעש בחילא יתיר כו'

כי העולם הזה בכללותו נקרא מצרים על שם המצרים והגבולות, שכן הוא מוגבל: המרחק מן הארץ לרקיע הוא מהלך חמש מאות שנה. והיציאה מן המצרים והגבולות הללו היא באמצעות היציאה ממצרים, כלומר, כפי שנתבאר לעיל בעניין הרעש "בחילא יתיר" וכו',

נמשך להיות לכם לאלקים אלקים הוא בחי' צמצום והוא המשכת התענוג בגי'ע [בגן עדן] בבחי' שערות יושבין ונהנין כו' וזהו ענין כי אלקים קדושים הוא ובירושלמי רפ"ט דברכות דרכו בקדושה דברו בקדושה כו'

נמשך הדבר להיות לכם לאלקים. אלקים היא בחינת צמצום, והיא המשכת התענוג בגן עדן בבחינת שערות, שעליה נאמר "יושבין ונהנין" וכו'. וזהו ענין "כי אלקים קדושים הוא"; ובתלמוד הירושלמי, בתחילת הפרק התשיעי של ברכות, נאמר: "דרכו בקדושה, דברו בקדושה" וכו'.

היינו המשכות בחי' קדוש ממש רק שנמשך עיי' בחי' שערות וצמצומים כי קדוש בוא"ו זהו בחי' המשכת קדש על שיערה בחי' וי'

כלומר, נמשכות בחינות של קדוש ממש, אלא שהן נמשכות באמצעות בחינת שערות וצמצומים. שכן "קדוש" בוי"ו הוא בחינת המשכת הקודש על גבי שיערה, שהיא בחינת וי',

כמו קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו משא"כ קדש העליון עצמו זהו למעלה מבחי' שערות והמשכות ולכן נק' בחי' זו להיות לכם לאלקים.

כמו שנאמר: "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו". אבל הקודש העליון עצמו אינו כך: הוא למעלה מבחינת שערות והמשכות. ולכן בחינה זו נקראת "להיות לכם לאלקים".

וזהו ענין אלקים חיים עיי' מ"ש בסידור בד"ה אדני שפתי תפתח ועיי' במא"א [במאורי אור] אות א' סעיף פ"ג [פרק ג'].

וזהו ענין "אלקים חיים": ראו את מה שכתוב בסידור, במאמר המתחיל "אדני שפתי תפתח", וראו במאורי אור, אות א', סעיף פ"ג.

גם עיי' מ"ש עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו (ועי' זח"א [זהר חלק א] ד"ו סעי"א [סוף עמוד א] וח"ג [וחלק ג'] פנחס דרס"ז ב')

וגם על דרך מה שכתוב: "עין לא ראתה, אלקים זולתך, יעשה למחכה לו" (וראו בזוהר, חלק א', דף וי' ע"א, ובחלק ג', פינחס, דף רס"ז ע"ב);

והגם שבגמרא פירשו זה על זמן התחייה מ"מ יש לפרשו ג"כ על גי'ע [גן עדן] עיי' בפ' תרומה קמ"ב ב' ועמ"ש בד"ה

ואף שבגמרא פירשו זאת כמתייחס לזמן התחייה, מכל מקום אפשר לפרשו גם כמתייחס לגן עדן; ראו בפרשת תרומה, [דף] קמ"ב ע"ב. וראו את מה שכתוב במאמר המתחיל

כי כאשר השמים החדשים דלקמן ואח"כ אני הוי' אלקיכם פעם ב' היינו על גודל השכר לזמן התחי' שהוא בחי' גילוי עצמות התענוג שאינו בגדר צמצום והתחלקות בחי' קדש העליון ממש

"כי כאשר השמים החדשים", להלן. ואחר כך, "אני הוי' אלקיכם" בפעם השנייה, מתייחס לגודל השכר בזמן התחייה, שהוא בחינת גילוי עצמות התענוג, שאינו נתון בגבולות של צמצום והתחלקות: בחינת קודש העליון ממש.

והוא כמ"ש לבושי' [לבושין / לבושים] כתלג חור שהיא תענוג שלמעלה מהתענוג המתגלה בבחי' פנימית [פנימיות / פנימית] הנקרא שער רישי' [רישיה] והוא המתגלה לעתיד לבא והוא מתן שכרן של מצות כנ"ל.

וזהו כפי שכתוב: "לבושיה כתלג חור", שהיא בחינת תענוג שלמעלה מהתענוג המתגלה בבחינת פנימיות, הנקראת "שער רישיה". וזהו שיתגלה לעתיד לבוא, והוא מתן שכרן של מצוות, כנזכר לעיל.

17 וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ענין העטרה הוא בחי' מקיף שלמעלה מן המוח שבראש ומכש"כ [ומכל שכן] מן השערות ועמ"ש במ"א ע"פ בעטרה שעטרה לו אמו וז"ש [וזהו שכתוב] אני הוי' נאמן לשלם שכר

וזהו שאמרו חז"ל: "צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם". העטרה היא בחינת אור מקיף, שלמעלה מהמוח שבראש, ועל אחת כמה וכמה שלמעלה מהשערות. ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "בעטרה שעטרה לו אמו". וזהו פירוש "אני הוי' נאמן לשלם שכר",

כי תשלום שכר זה שהוא בחי' עצמיות התענוג הוא כעת למעלה מן ההשגה אלא רק בבחי' אמונה מפני שתשלום שכר זה, שהוא בחינת עצם התענוג, נמצא כעת למעלה מהשגה, והוא נתפס רק בבחינת אמונה.

והנה לכך נאמר ב' פעמים אני שהם כנגד ב' בחי' הנ"ל לבושי' [לבושין / לבושים] ושער רישי' [רישיה] כו' במצות ציצית דייקא כי בציצית יש ב' הבחי' כנ"ל.

והנה, לכן נאמר "אני" פעמיים, כנגד שתי הבחינות שהוזכרו לעיל — "לבושיה" ו"שער רישיה" וכו' — דווקא במצוות ציצית, מפני שבציצית יש שתי בחינות אלה, כנזכר לעיל.

18 וזהו הטעם שקבלת תענוג זה הוא דוקא ע"י תחיית המתים שהגוף דוקא יקום ויתענג כא' [כאחד] עם הנפש לפי שהתענוג זה

וזהו הסיבה שקבלת התענוג הזה היא דווקא באמצעות תחיית המתים, שבה דווקא הגוף יקום ויתענג יחד עם הנשמה: כי תענוג זה,

שהוא מבחי' עצמיות התענוג שלמעלה מצמצום והתחלקות הוא נמשך ע"י מצות מעשיות משום דנעוץ סופן כו'

שהוא מבחינת עצמות התענוג, שלמעלה מצמצום והתחלקות, נמשך באמצעות המצוות המעשיות, משום ש"נעוץ סופן" וכו'.

ע"כ התגלותו לעתיד הוא בגוף דייקא משא"כ תענוג שבג"ע [שבגן עדן] השגת פנימית התענוג הוא הנשמות בלא גופים:

לכן התגלותו לעתיד תהיה דווקא בגוף. לא כך התענוג שבגן עדן: השגת פנימיות התענוג היא לנשמות ללא גופים.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/14

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק